

Čo nám ostáva?

Či by sme sa mali hanbiť

za evanjelium Kristovo?

Či sa život hanbí za to, že žije?

Či sa pred niekým schovávajú oblaky?

Šíp, strelu náramnej sily,

vypustil Hospodin zo svojho luku

a vyzval dejiny k zápasu...¹

Milan Jurčo, 1975

Ak zmienime v dnešných akademických kruhoch, či už sekulárnych, alebo kresťanských, prvú kapitolu Biblie, má to za následok vyhranené reakcie. Sekulárni ateisti považujú tému počiatku za vec naturalistickej vedy a pre Boha v ich záveroch niet žiadneho miesta. Na druhej strane sa veľká časť kresťanských intelektuálov snaží ísť cestou kompromisu medzi „vedou a vierou“ bez ohľadu na povahu a rozsah nutných ústupkov. Profesor Karl Giberson z americkej spoločnosti BioLogos, známej platformy teistickej evolúcie, napr. hovorí: „Historicita Adama a Evy a ich pádu je ťažko zlučiteľná s históriou prírody.“ Peter Enns, iný autor píšuci pre BioLogos, priamo prehlasuje, že „autori Písma sa prosto mýlili“². To ukazuje, že výsledkom takéhoto prístupu je len spochybnenie autenticity, presnosti a autority Biblie ako zjaveného Božieho slova.

Stvoril Boh nebo a zem v šiestich dňoch? Táto otázka môže pre niektorých znieť staromódne a nepatrične. Tak by sa asi čudovali v dobe zániku pohanského Ríma tým, ktorí by staré rímske božstvá ešte brali vážne. Pre sekulárny svet a evolučne zameraných vedcov je táto vec významným argumentom spochybňujúcim autoritu Biblie. A aj mnohí veriaci a teológovia „dni“ podľa 1. Mojžišovej 1 neberú doslovne. Nepredpojatý pohľad však ukazuje, že práve tak je biblickému textu nutné rozumieť. Uvedme vyjadrenia niekoľkých teológov z rozličných dôb, ktorí tento záver podporujú. Hermann Gunkel (1862–1932) zo staršej generácie teológov hovorí: „Prirodzene, že ‚dni stvorenia‘ sú dni a nič iného. Rozprávač chce povedať: pravidelné striedanie dňa a noci, ako ho teraz poznáme, pochádza od prvého dňa.“³ Z ďalšej generácie James Barr (1924–2006), profesor hebraistiky z USA: „Zrejme – pokiaľ je mi známe – nie je žiadny profesor hebrejčiny alebo Starého zákona na niektorej z univerzít svetového mena, ktorý by neveril, že pisatelia 1. Mojžišova 1-11 písali v presvedčení, že stvorenie sa uskutočnilo v šiestich dvadsaťštyrihodinových dňoch, ako ich poznáme aj dnes. Alebo – aby sme to vyjadrili inak – argumenty, podľa ktorých sú ‚dni‘ stvorenia považované za dlhé obdobia, neberie vážne žiadny z profesorov, ktorých poznám.“

4

Ďalej uvádzame vyjadrenia dvoch autorov zo súčasnosti.

Nemecký teológ Walter Hillbrands (*1965) hovorí: Je exegeticky nepochybné, že pisateľ správy o stvorení považuje za rámec diela stvorenia za šesť dní s následným dňom odpočinku obyčajný týždeň so siedmimi kalendárnymi dňami.⁵ A na inom mieste: „Pokusy o výklad dní stvorenia ako dlhých časových období vyplývajú len zo snahy o zharmonizovanie biblickej správy s geologickou časovou tabuľkou.“

6

Podobne sa vyjadruje americký starozákonník John H. Walton (*1952): „Je mimoriadne náročné, aby sme došli k záveru, že tu niekto zamýšľal popísať niečo iného ako dvadsaťštyrihodinový deň. Nie je to text, ktorý by mohol spôsobiť, že si ľudia myslia opak, je to len požiadavka na zosúladenie textu s modernou vedou.“

7

Americký publicista Clifford Goldstein k tomu v rovnakom zmysle dodáva: „V texte ani v jeho kontexte nič nenaznačuje, že by časový údaj v popise stvorenia mohol predstavovať čokoľvek iného ako doslovný dvadsaťštyrihodinový deň... Jediným dôvodom, prečo by sa malo veriť, že sa tu hovorí o miliardách rokov, je v skutočnosti prenikanie súčasnej vedeckej paradigmy.“

8

Z týchto posledných citácií je zrejmé, v čom spočíva hlavný problém. Silný tlak evolučného svetonázoru vedie k tomu, že si text v 1. Mojžišovej v princípe vážime, ale nie sme si istí, či nejde o nejaký „príbeh z minulosti“ (J. M. Lochman). V tomto zmysle sa vyjadruje množstvo súčasných autorov, ako napríklad biológ a emeritný kazateľ Cirkvi bratskej Pavel Javornický: „V Biblii rozoznávame stránku božskú a ľudskú. Formulácie, slovné obraty, niektoré obrazy a dokonca aj názory môžu byť ľudské. Tak je to aj v prvej kapitole 1. knihy Mojžišovej. Jasne tu napríklad presvitá staroveký babylonský náhľad na usporiadanie vesmíru... Môžeme brať Bibliu veľmi vážne ako Božie slovo bez toho, aby sme si ‚vylámali zuby‘ na podobných prípadoch ľudského vyjadrenia.“⁹

Presná práca s textom nás ale vedie iným smerom. Biblia totiž správu z 1. Mojžišovej o stvorení za šesť dní na iných miestach opakovane potvrdzuje: „Lebo šesť dní činil Hospodin nebesia a zem, more a všetko, čo je v nich, a odpočinul siedmeho dňa. Preto požehnal Hospodin deň soboty a posvätil ho“ (2. Mojžišova 20:11). „... lebo šesť dní činil Hospodin nebesia a zem a

siedmeho dňa prestal a oddýchol si“ (2. Mojžišova 31:17). V jednom zo základných textov Starého zákona je tak ustanovenie dňa odpočinku bez akýchkoľvek pochybností viazané na spôsob stvorenia. Pasáž 2. Mojžišovej 20:8-11 je „vlastný Boží komentár k 1. Mojžišovej 1“, hovorí Ken Ham z organizácie Answers in Genesis a dodáva: „Verš 11 stojí ako neprekonateľná hradba proti akémukoľvek pokusu vložiť miliardy rokov do 1. Mojžišovej 1.“¹⁰ „Každý pokus zmeniť týchto šesť dní na nejakú alegóriu predstavujúcu miliardy rokov je vyvrátený samotným štvrtým prikázáním,“

¹¹

hodnotí to podobne už skôr spomenutý Clifford Goldstein. A nielen to. O doskách Zákona je v Biblii trikrát uvedené, že mali úplne unikátny pôvod:

- a) „... kamenné dosky popísané prstom Božím“ (2. Mojžišova 31:18);
- b) „Dosky boli dielom Božím, písmo bolo písmom Božím, ktoré bolo vyryté na doskách“ (2. Mojžišova 32:16);
- c) „A napísal ich [tie slová] na dve kamenné dosky a dal ich mne“ (5. Mojžišova 5:22).

To znamená, že ručiteľom ich obsahu bol Boh sám, a to úplne jedinečným spôsobom. „All Scripture is inspired (2. Timoteovi 3:16), but the Ten Commandments were inscribed by God.“¹² [„Každé Písmo je Bohom inšpirované (2. Timoteovi 3:16), ale Desať prikázaní bolo Bohom napísaných.“ – zdôraznenie v origináli] Nejaký „exegetický únik“ tu nie je možný. Niektoré vyjadrenia Starého zákona sú alegorické, to sa však určite netýka dní stvorenia. To, že stvorenie prebehlo počas šiestich dní, nám hovorí Boh sám.

Na tento stav vecí môžeme reagovať dvojakým spôsobom: buď prijmem autoritu Biblie, aj keď

sa nám to javí ako problém, alebo ju zrelativizujeme a tým v podstate odmietneme. Tou druhou cestou sa vydala katolícka cirkev, ktorá s odvolaním sa na Augustína a na pokroky v biblistike zaujala k evolúcii ústretový postoj;¹³ v prvých kapitolách 1. Mojžišovej tak bol „rozpoznaný hymnus na stvorenie sveta... báseň, ktorá zjavuje pravdu svojím vlastným spôsobom, nie doslovne, ale alegoricky, prenesene“.¹⁴ Od

„fundamentalistických prúdov“ a „rôznych smerov kreacionizmu“, ktoré sa hlásia k tradičnému pohľadu na stvorenie, sa rímskokatolícka cirkev dištancuje. K podobnému poňatiu sa prikláňajú, ako už bolo zmienené, aj niektoré ďalšie cirkvi. Je to ale len „nešťastný príklad kresťanov, ktorí to síce myslia dobre, ale zrádzajú svoju vieru v prospech prevládajúcej kultúry“ (Clifford Goldstein).¹⁵

Alternatívou je uznanie autority Biblie. Taký záver však vyznieva nemoderne a nevedecky obzvlášť preto, že sa dostáva do protikladu so súčasným názorom na vek Zeme. Pre tento vek sa uvádza taká veľká hodnota (4,6 miliardy rokov), že nejaký kompromis s biblickou správou neprichádza do úvahy. Prof. Werner Gitt o tom hovorí: „Vývojový proces trvajúci niekoľko miliónov rokov nie je zlučiteľný s dňami stvorenia podľa 1. Mojžišovej 1. Nemyslíme si, že človek musí korigovať slová Písma podľa vlastného uváženia, aby sa dostal bližšie k pravde... Kompromis s evolúciou je na úkor pravdivosti Písma. Filozofická myšlienka sa stáva cestou ku korigovaniu Božieho slova.“¹⁶ Pokiaľ dovolíme vede, filozofii, archeológii alebo teológii určovať, čo je pravda, nahradíme zjavené Slovo porozumením a očakávaním človeka a Boha podriadujeme ľudskej koncepcii. Preto je potrebné dosvedčovať pravdu – biblického svedectva i prírodovedných faktov – a „nerezignovať pred evolucionistickou väčšinou“.

V minulosti kresťanský svet (a rovnako aj Židia) určoval vek sveta podľa chronológie Starého zákona. Náš rok 2020 zodpovedá roku 5780 židovského letopočtu, a ten sa v Izraeli oficiálne používa i dnes. Biskup James Ussher, autor monumentálnych *Letopisov sveta* z roku 1658,¹⁷ dospel k datovaniu stvorenia sveta do roku 4004 pred Kristom (teda pred cca 6 020 rokmi,¹⁸

ak počítame od roku 2020). Podobný dátum uvádzajú aj rôzne konzervatívne organizácie, ako napr. ICR (Inštitút pre výskum stvorenia) alebo CSC (Centrum pre vedu a stvorenie) – bolo to pred cca 6 000 rokmi, resp. pred menej než 10 000 rokmi.¹⁹

Dr. Reinhard Junker zo spoločnosti Wort und Wissen k tomu píše: „Z Biblie je jasné, že medzi Adamom a Ježišom neleží žiadne časové obdobie stotisícov či dokonca miliónov rokov... V Starom zákone sú rodokmene vedené od Adama až do doby kráľovskej. V Matúšovom a Lukášovom evanjeliu sú vedené ďalej až k Pánovi Ježišovi. Aj keď obsahujú určité medzery (čo je zrejmé v Matúšovej chronológii), nie je možné ich ľubovoľne predlžovať. Vek ľudstva je tým daný rádovo v tisícoch rokov alebo maximálne cca 10 000 rokov... A pretože je stvorenie vesmíru počas šiestich dní viazané na stvorenie živého sveta, platí tento krátky časový rámec aj pre svet ako celok.“

20

V rovnakom zmysle sa vyjadrujú i ďalší biblicky orientovaní autori, ako napr. prof. Werner Gitt: „Vek stvorenia je možné odhadnúť (nie exaktne vypočítať) na základe rodokmeňov, ktoré sa nachádzajú v Biblii. Podľa nich je jeho veľkosť niekoľko tisíc rokov, v žiadnom prípade nie však milióny alebo dokonca miliardy rokov.“

21

Podobne jednoznačne uzatvára svoje úvahy na túto tému iný veriaci vedec, prof. Edgar Andrews z Londýnskej univerzity: „Význam prvých kapitol 1. Mojžišovej je bezpochyby historický.“

22

Vyzerá to ako umelý problém, ktorého riešenie sa ponúka v podobe alegorického výkladu 1. Mojžišovej 1. Potom je ale potrebné znovu pripomenúť vyššie uvedený mimoriadny spôsob, akým je správa o stvorení v Biblii potvrdená. Ten Boží prst, to priame Božie dielo na doskách z hory Sinaj znamená, že šesť dní stvorenia patrí k podstate biblického učenia. Že stvorenie skutočne prebehlo počas šiestich dní. Áno, veľmi moderne to nevyzerá. Pamätajme však: žiadne názory staroveku ani novoveku to nemôžu ovplyvniť.

SOLA SCRIPTURA. SOLI DEO GLORIA.²³

Jedine Písmo. Jedine Bohu patrí sláva.

Použité pramene

¹ Milan Jurčo, Jazyk spieva o tvojom Slove. Cirkev bratská na Slovensku, Bratislava 1975 (báseň Víťazný oblúk).

² Obe citácie: Albert Mohler, Why Does the Universe Look So Old?, Acts & Facts, Oct. 2010, s. 6 + 7.

³ Hermann Gunkel, Genesis. Vandenhoeck & Ruprecht, Berlin 1910.

⁴ James Barr, Beyond Fundamentalism. Westminster Press 1984.

⁵ Walter Hillbrands, Wie lang waren die Schöpfungstage? W+W-Disk.-Beitr., SG Wort und Wissen 2006.

⁶ Walter Hillbrands, Die Länge der Schöpfungstage, in: Reinhard Junker (Hg.), Genesis, Schöpfung und Evolution, SCM Hänssler, Holzgerlingen 2015, s. 25.

⁷ John H. Walton, The NIV Application Commentary: Genesis, 2001, s. 81 (cituje Goldstein [G12], 2018, s. 300).

⁸ Clifford Goldstein, Pokřtěná evoluce. Advent-Orion, Praha 2018, s. 301.

⁹ Pavel Javornický, Když se víra s vědou nehádá. Testament 2008, s. 73.

¹⁰ Ken Ham, Young-Earth Creationism, in: J. B. Stump Ed.), Creation, Evolution and Intelligent Design, Zondervan, Grand Rapids 2017, s. 21-22.

¹¹ Clifford Goldstein, Pokřtěná evoluce. Advent-Orion, Praha 2018, s. 300.

¹² Henry M. Morris III, Determined to Disciple. Acts & Facts, Sept. 2013, s. 7.

¹³ Papež Pius XII., encyklika Humani generis, 1950 („princíp evolúcie nie je v rozpore s katolíckym učením“).

¹⁴ Miloslav kardinál Vlk, Evoluce – postoj církve k problému. Výjazdný interdisciplinárny seminár „Evoluce

(r)evoluce“, Nečtiny, 28.1.2009.

¹⁵ Clifford Goldstein, Pokřtěná evoluce. Advent-Orion, Praha 2018, s. 26.

¹⁶ Werner Gitt, In 6 Tagen vom Chaos zum Menschen. Hänssler, Neuhausen-Stuttgart 1998, s. 70.

¹⁷ James Ussher, The Annals of the World. Master Books 2004, 960 s.

¹⁸ Kolektív: Creation Q&A. Institute for Creation Research, Dallas 2018, s. 7.

¹⁹ Walt Brown, In the Beginnings. Center for Scientific Creation, Phoenix 2008, s. 37.

²⁰ Reinhard Junker, Leben – woher? Das Spannungsfeld Schöpfung / Evolution. Christliche Verlagsgesellschaft, Dillenburg 2005, s. 215.

²¹ Werner Gitt, Schuf Gott durch Evolution? CLV, Bielefeld 2015, s. 110.

²² Edgar H. Andrews, God, Science & Evolution. Evangelical Press, Welwyn 1980, s. 69.

²³ Tieto dva výroky patria k piatim »Sola« reformácie. Ďalšími sú: SOLUS CHRISTUS. SOLA GRATIA. SOLA FIDE.

(Jedine Kristus. Jedine milosťou. Jedine vierou.)

Poznámky redakcie:

a. Stvoriteľský týždeň trval sedem dní, pričom nebesia, zem i všetko ich vojsko bolo stvorené v prvých šiestich dňoch (1. Mojžišova 1:31-2:1), ako sa to uvádza aj v tomto článku.

b. Téma stvoriteľského týždňa sa na stránkach časopisu Solas venujeme aj v článkoch:

Odpočinok, *Solas* číslo 46, jar 2020, str. 16-30

(<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/odpocinok-1-cast>) a

Odpočinok siedmeho dňa, *Solas* číslo 48, jeseň 2020, str. 33-37

(<http://casopis.solas.sk/vyucovanie/odpocinok-siedmeho-dna>)